

OKUL SOSYAL HİZMETİNDEKİ EKSİKLİK: BİR EĞİTİM VE HUKUK SKANDALI – ZORBALIK, SİLAHLI SALDIRILAR, ÇKK M. 6-44'ÜN İHLALİ, SOSYAL HİZMETLERİN DIŞLANMASI VE MEVZUATIN İPTALİ İÇİN YOL HARİTASI

SHU Nihat Tarımeri

ÖZET

Türkiye’de okullarda sosyal hizmet birimlerinin ve sosyal hizmet uzmanlarının istihdamının yasal ve kurumsal bir karşılığının bulunmaması, eğitim sisteminin en büyük yapısal eksikliklerinden biridir. Her dört çocuktan birinin akran zorbalığına maruz kaldığı, siber zorbalığın hızla arttığı ve zorbalığın doğrudan ölümlere yol açtığı bir ortamda, **Nisan 2026’da Şanlıurfa Siverek ve Kahramanmaraş’ta meydana gelen silahlı okul saldırılarında 8 öğrenci ve 1 öğretmen hayatını kaybetmiş, çok sayıda kişi yaralanmıştır.** Bu trajedilerin ardından öğretmenler iş bırakma eylemleri düzenlemiş ve TBMM, olayları tüm boyutlarıyla araştırmak üzere bir Meclis Araştırma Komisyonu kurmuştur.

Mevcut düzenlemeler (14 Ağustos 2020 tarihli Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği ile 2002/11 sayılı Psikososyal Müdahale Hizmetleri Genelgesi), psikososyal destek görevini eğitimi ve yetkisi olmayan rehber öğretmenlere yükleyerek hem yetki gaspına hem de **Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK) m. 6 ve m. 44’ün açık ihlaline** ve **sosyal hizmetlerin sistematik olarak dışlanmasına** yol açmaktadır.

Bu makale, okul sosyal hizmetinin yokluğunu bir hukuk, insan hakları ve vicdan sorunu olarak ele almakta; ÇKK m. 6 ve m. 44’ü aynen yansıtarak bu maddelerin okul ortamında nasıl ihlal edildiğini, Anayasa’nın 2, 10, 41, 42, 90 ve 124. maddeleri, BM Çocuk Hakları Sözleşmesi, Avrupa Sosyal Şartı, Pekin Kuralları ve IFSW 2018 Küresel Etik İlkeleri çerçevesinde tartışmaktadır. Makalede ayrıca, **zorbalık ve silahlı saldırı verilerine dayalı bir ihtiyaç analizi**, CİMER ve MEB’e yapılacak başvuru dilekçesi örneği, Danıştay’da dava açma stratejisi, kamu denetçiliği, TBMM lobiciliği ve AİHM yoluna ilişkin somut adımlar detaylandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okul sosyal hizmeti, zorbalık, okul saldırıları, Çocuk Koruma Kanunu m. 6, m. 44, rehberlik yönetmeliği, genelgenin iptali, sosyal hizmetlerin dışlanması, pasif avukatlık, Anayasa m. 90, Avrupa Sosyal Şartı, TBMM Araştırma Komisyonu.

GİRİŞ: Çocuklar Öürken, Neden Sadece Soruşturma Açılıyor?

16 Aralık 2025'te İzmir'de 16 yaşındaki Kemal Utku Taş, okul gezisinde maruz kaldığı akran zorbalığına dayanamayarak hayatına son verdi. Ancak bu trajedi, 2026 yılının Nisan ayında yaşananlarla kıyaslandığında adeta bir "uyarı" niteliğindedir. Çünkü Nisan 2026, Türkiye'de okul güvenliği ve çocuk koruma sisteminin tamamen iflas ettiğini gösteren iki büyük felakete sahne oldu.

14 Nisan 2026 – Şanlıurfa Siverek: Ahmet Koyuncu Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'ne silahla giren bir kişi, sınıfları hedef alarak ateş açtı. Aynı gün **Kahramanmaraş'ta** bir ortaokul öğrencisi, çantasında 5 silah ve 7 şarjörle okula gelerek bir katliam girişiminde bulundu. İçişleri Bakanı'nın açıklamasına göre, her iki saldırıda toplam **9 kişi (8 öğrenci ve 1 öğretmen) hayatını kaybetti, 13 kişi yaralandı, 6'sının durumu ağırdı.**

Olayların ardından öğretmenler sendikalar aracılığıyla **iş bırakma eylemleri** düzenleyerek okullardaki güvenlik açığını ve rehberlik hizmetlerinin çöküşünü haykırdılar. TBMM ise, bu korkunç tabloyu tüm boyutlarıyla araştırmak üzere **Nisan 2026'da geniş kapsamlı bir Meclis Araştırma Komisyonu** kurdu. Komisyonun gündeminde, saldırganların profili ve suça sürüklenme nedenlerinden (kriminoloji) okullardaki güvenlik boşluklarına, rehberlik hizmetlerinin yetersizliğinden **okul sosyal hizmetinin yokluğuna** kadar birçok kritik başlık yer aldı.

Bu makale, işte bu acı olaylardan yola çıkarak, **okul sosyal hizmetinin yokluğunu bir hukuk ve insan hakları sorunu** olarak ele almakta; **Çocuk Koruma Kanunu'nun 6 ve 44. maddelerini aynen yansıtarak**, bu maddelerin okullarda neden işlemediğini, **sosyal hizmetlerin sistematik olarak dışlanması** boyutuyla birlikte tartışmaktadır.

Aşağıdaki tablo, Nisan 2026'daki korkunç olayların ve ardından gelen toplumsal ve siyasi tepkilerin bir özetidir.

Tarih / Olay	Şanlıurfa Siverek Saldırısı	Kahramanmaraş Saldırısı	Sonuç ve Tepkiler
14 Nisan 2026	Ahmet Koyuncu Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'ne silahlı saldırı.	Ortaokul öğrencisi okula 5 silah ve 7 şarjörle geldi, katliam girişiminde bulundu.	Toplam 9 kişi (8 öğrenci, 1 öğretmen) hayatını kaybetti, 13 kişi yaralandı (6'sı yoğun bakımda).
Nisan 2026 sonrası	Saldırganın profili, okulla ilişkisi ve suça sürüklenme dinamikleri	Saldırganın psikolojik durumu, ailevi sorunları ve şiddet eğilimleri gündeme geldi.	Öğretmenler iş bırakma eylemleri düzenledi; okullardaki

Tarih / Olay	Şanlıurfa Siverek Saldırısı	Kahramanmaraş Saldırısı	Sonuç ve Tepkiler
	inceleniyor.		güvenlik açığı tartışılmaya başlandı.
Nisan 2026	Olay, okul güvenliği, rehberlik hizmetleri ve okul sosyal hizmet uzmanı yokluğunu gündemine taşıdı.	Saldırı, çocukların şiddete eğiliminin önlenmesi için erken risk tespiti ve müdahale mekanizmalarının zorunluluğunu gösterdi.	TBMM, olayları tüm boyutlarıyla araştırmak için geniş kapsamlı bir Meclis Araştırma Komisyonu kurdu.

1. ÇOCUK KORUMA KANUNU'NUN 6 VE 44. MADDELERİ: KORUMA MEKANİZMASININ YASAL ÇERÇEVESİ VE OKULLARDA İHLALİ

1.1. ÇKK Madde 6 – Bildirim Yükümlülüğü (Aynen Metin)

Madde 6 – (1) Adli ve idari merciler, kolluk görevlileri, sağlık ve eğitim kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve gerçek kişiler, korunma ihtiyacı olan çocuğu Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bildirmekle yükümlüdür.

Bu madde, **eğitim kuruluşlarını** (okulları, rehberlik servislerini, okul yöneticilerini ve öğretmenleri) **bildirimle yükümlü** kılmaktadır. Korunma ihtiyacı olan çocuk; ihmal, istismar, şiddet, yoksulluk, okul terki, evden kaçma, şiddet eğilimi, silah bulundurma gibi risklerle karşı karşıya olan çocuktur.

Peki, bu bildirim yükümlülüğü okullarda işlemekte midir? Okulda bir sosyal hizmet uzmanı bulunmadığı için, bu yükümlülük ya hiç yerine getirilmemekte ya da eğitimsiz personel (rehber öğretmen, sınıf öğretmeni) tarafından usulüne uygun şekilde yapılamamaktadır. Örneğin, Nisan 2026'da Kahramanmaraş'ta okula 5 silah ve 7 şarjörle gelen öğrencinin, bu kadar ciddi bir risk taşıdığı nasıl tespit edilememiştir? Çünkü okulda **risk değerlendirmesi (sosyal teşhis ve ailesiyle profesyonel iş birliği kuracak bir sosyal hizmet uzmanı)** yoktu. Rehber öğretmen, bu tür bir risk analizi eğitimine sahip değildir. Bu nedenle, ÇKK m. 4 ve 6 ihlal edilmiştir.

1.2. ÇKK Madde 44 – Kamu Görevlisi Sorumluluğu (Aynen Metin)

Madde 44 – (1) Bu Kanun kapsamına giren görevlerle bağlantılı olarak kamu görevlileri hakkında 2.12.1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaz.

Bu madde, ÇKK kapsamındaki görevlerini (örneğin, korunma ihtiyacı olan çocuğu bildirme yükümlülüğünü) ihmal eden bir kamu görevlisi hakkında **soruşturma izni** aranmayacağını düzenler. Yani savcılık, ilgili kamu görevlisi hakkında doğrudan soruşturma başlatabilecektir.

Peki bu madde Nisan 2026 saldırılarında işlemiş midir? Olayların ardından, soruşturma başlatılmış olsa da, asıl soru şudur: Okul müdürü, rehber öğretmen, sınıf öğretmeni, bu öğrencilerin risk durumunu bildikleri halde neden bildirim yapmadı? Yoksa riski hiç fark edemediler mi? Eğer fark edemedilerse, bu da yetkinlik eksikliğindedir. Her iki durumda da, okulda bir sosyal hizmet uzmanı/sosyal çalışmacı olsaydı, hem risk tespiti yapılabilir hem de bildirim yükümlülüğü yerine getirilirdi. Şimdi ise, ÇKK m. 44 işletilememekte, kamu görevlileri yargılanamamaktadır. **Sosyal hizmetlerin dışlanması, doğrudan m. 44'ün uygulanmasını fiilen imkânsız kılmaktadır.**

2. MEVCUT DÜZENLEMELER: REHBERLİK YÖNETMELİĞİ VE GENELGE – SOSYAL HİZMETLERİN SİSTEMATİK DIŞLANMASI

2.1. İki Temel Düzenleme ve Ortak Özellikleri

Düzenleme	Tarih ve Sayı	İlgili Hüküm	İçerik ve Sorun
MEB Rehberlik ve Psikojik Hizmetleri Yönetmeliği	ve14 Ağustos 2020, R.Gm. 21/3-b 31213		"Psikososyal destek hizmetleri" kapsamında ihmal, istismar, intihar, şiddet gibi durumlarda rehber öğretmen/psikolojik danışman görevlendirilir. Sosyal hizmet uzmanı /sosyal çalışmacı unvanı hiç geçmez.
Psikososyal Hizmetleri Genelgesi	Müdahale 25 Ocak 2002, 2002/11	tümü	Psikososyal müdahale ekipleri, rehberlik araştırma merkezleri ve okul rehberlik servisleri görevlendirilir. Yine sosyal hizmet uzmanı/sosyal çalışmacı yer almaz.

Bu düzenlemelerin ortak özelliği, korunma ihtiyacı olan çocuğa müdahale edecek kişi olarak **sosyal hizmet eğitimi almamış personeli** işaret etmesidir. Bu, basit bir "kadro yetersizliği" değil, **bilinçli bir dışlama stratejisidir**. 20 yılı aşkın süredir yürürlükte olan

bu düzenlemelerde sosyal hizmet uzmanlarına/sosyal çalışmacılar hiç yer verilmemesi, bir tesadüf değildir.

2.2. "Sosyal Hizmetlerin Dışlanması" Boyutunun Analizi

Sosyal hizmetlerin dışlanması, çok katmanlı bir yapısal sorundur:

1. **Kadroların Yokluğu:** MEB bünyesinde "okul sosyal hizmet " için unvan ve kadrosu tanımlanmamıştır. Her okulda sosyal hizmet uzmanı/sosyal çalışmacı istihdam edilmesini zorunlu kılan hiçbir yasal düzenleme yoktur.
2. **Yönetmelik ve Genelgede İsmi Geçmemesi:** 20 yıllık genelgede ve 2020 tarihli yönetmelikte "sosyal hizmet uzmanı/sosyal çalışmacı" unvanı geçmezken, "rehber öğretmen/psikolojik danışman" onlarca kez anılmaktadır. Bu, yapısal bir dışlamadır ve IFSW'nin "sosyal adalet" ilkesiyle taban tabana zıttır.
3. **Yetki Gaspı:** Sosyal hizmet eğitimi almamış rehber öğretmenlere, sosyal inceleme, vaka yönetimi, risk değerlendirmesi, aile müdahalesi gibi **sosyal hizmet uzmanlık alanına giren görevler** yüklenmektedir. Bu, bir kamu görevinin usulsüz üstlenilmesidir ve **TCK m. 262**'yi ilgilendirir.
4. **Hukuki Sonuçlar:** Dışlanma, doğrudan ÇKK m.4, 6 ve m. 44'ün ihlaline yol açmaktadır. Nisan 2026 saldırılarında olduğu gibi, korunma ihtiyacı olan çocuk tespit edilemediğinden bildirim yapılamamakta, bu nedenle de m. 44'ün yaptırım mekanizması işletilememektedir.

Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu'nun (IFSW) 2018 Küresel Sosyal Hizmet Etik İlkeleri'ne göre: "Sosyal hizmet, insan haklarının var olması için yöntem ve araçlarla uygulanmasıdır." Oysa okullarda sosyal hizmet uzmanı/sosyal çalışmacının bulunmaması, risk altındaki çocukların erken tespitini engelleyerek, onların eğitim hakkını fiilen gasp etmektedir. Ayrıca, IFSW'nin "bütünsel insan yaklaşımı" ilkesi gereği, çocuğun yalnızca akademik değil, biyopsikososyal bütünlüğü içinde ele alınması gerekir. Oysa mevcut sistem sadece bilişsel/akademik gelişime odaklanmakta, yoksulluk ve travma gibi öğrenmeyi engelleyen faktörleri görmezden gelmektedir.

3. OKUL ZORBALIĞI VE SİLAHLI SALDIRI VERİLERİ: İHTİYAÇ ANALİZİ ve ÇKK M. 6'NIN İHLALİNİN BOYUTU

Aşağıdaki tablo, her bir verinin ÇKK m. 6'nın nasıl ihlal edildiğini somutlaştırmaktadır. Nisan 2026'daki silahlı saldırılar ve öncesindeki zorbalık verileri, okulda bir sosyal hizmet uzmanının varlığının zorunluluğunu gözler önüne sermektedir.

Veri / Somut Olay	Kaynak / Yıl	ÇKK m. 6 İhlali	Sosyal Hizmet İhtiyacı
Her dört çocuktan biri zorbalığa uğruyor; %13,8 akran zorbalığı mağduru.	2025 İzleme (ERG)	Eğitim Raporu Bu çocukların korunma ihtiyacı var; bildirilmiyor.	Erken risk tespiti, önleyici grup çalışmaları, aile-okul iş birliği.
Lise öğrencilerinin %92,3'ü özel bilgi/fotoğrafların paylaşılmasını şiddet olarak algılıyor; %37,1 şiddetin en çok dijital ortamda yaşandığını düşünüyor.	MEB Algısı Araştırması (2025)	ŞiddetSiber zorbalık çocuklar bildirilmiyor; riskler tespit edilemiyor.	Sanal dünya ile aile eğitimi, psikososyal destek, hukuki bildirim süreçleri.
Eğitim dışında kalan çocuk sayısı 800 bini aştı.	2025 İzleme Raporu	Eğitim ihtiyacı olan çocuk" statüsünde değerlendirilmiyor.	Zorbalık nedeniyle okul terk eden çocuklar "korunma ihtiyacı olan çocuk" terkinin önleyecek sosyal müdahale, öğrenciyi okula bağlama çalışmaları.
Ölümlerle sonuçlanan vaka: Kemal Utku Taş (16), okul gezisinde akran zorbalığı sonucu intihar.	Aralık 2025	Bu çocuk için daha önce hiç bildirim yapılmamıştı; korunma ihtiyacı tespit edilemedi.	Yaşam hakkı ihlalinin önlenmesi, kriz anında sosyal destek ve rehberlik, travma yönetimi.
14 Nisan 2026 – Şanlıurfa Siverek ve Kahramanmaraş: 8 öğrenci, 1 öğretmen silahlı saldırılarda hayatını kaybetti; 13 kişi yaralandı. Saldırganlardan biri okula 5 silah ve 7 şarjörle geldi.	İçişleri Bakanlığı TBMM Araştırma Komisyonu (Nisan 2026)	Bu öğrencilerin şiddet /eğilimi, silah bulundurma riski, psikolojik durumu daha önce tespit edilemedi; bildirim yapılmadı.	Okulda risk değerlendirmesi (ekolojik harita, genogram), şiddet eğilimli çocukların tespiti ve aile ile iş birliği, kriz müdahale planı.

Bu tablo, rehber öğretmenlerin eğitim sınırlarını aşan bir müdahale alanı olduğunu göstermektedir. Sosyal hizmet konusunda eğitim almış olan sosyal hizmet uzmanları/sosyal çalışmacı, bireyin sorununu **içinde bulunduğu aile, okul, arkadaş çevresi gibi sosyal sistem içinde** ele alarak çözmek üzere eğitilmiş profesyonellerdir. Yoksulluk, ihmal, istismar, şiddet, şiddet eğilimi ve silah bulundurma gibi sosyal riskleri, sorun büyümeden, suça veya okul terkine dönüşmeden tespit edebilir, aile-okul-çocuk arasında köprü kurarak gerekli sosyal yardım ve koruma mekanizmalarına (ÇKK tedbirleri gibi) erişimi sağlayabilirler. **Bu işlevleri yerine getiren bir okul sosyal hizmet uzmanının/çalışmacının varlığı, ÇKK m. 6'nın okullarda etkin bir şekilde uygulanmasının ön koşuludur.**

4. HUKUKİ DAYANAKLAR: ANAYASA, ULUSLARARASI SÖZLEŞMELER VE NORMLAR HİYERARŞİSİ

4.1. Anayasa'nın İlgili Maddeleri

Anayasa Maddesi	İçerik	İhlal Gerekçesi
Md. 2 (Sosyal Devleti)	Devlet, sosyal adaleti ve insan onurunu gözetmekle yükümlüdür.	Okullarda SHU bulunmaması, risk altındaki çocukları korumasız bırakarak bu ilkeyi ihlal eder. Nisan 2026 saldırıları bu ihmali kanıtlamıştır.
Md. 10 (Eşitlik İlkesi)	Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayrımcılığa tabi tutulamaz.	Engelli, mülteci, yoksul çocuklar, ihtiyaç duydukları sosyal hizmetlere erişemedikleri için fiilen ayrımcılığa uğrarlar.
Md. 41 (Ailenin Korunması ve Çocuk Hakları)	"Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır."	Okulda sosyal hizmet uzmanı bulunmaması, bu anayasal koruma yükümlülüğünün doğrudan ihlalidir.
Md. 42 (Eğitim Hakkı)	"Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz."	Eğitim hakkı yalnızca okula kayıt olmak değil, aynı zamanda çocuğun sosyal engellerden (yoksulluk, travma, ihmal) arındırılarak okulda tutulmasıdır. SHU yokluğu, dezavantajlı çocukların bu hakkını fiilen gasp eder.
Md. 90 (Uluslararası Sözleşmelerin Bağlayıcılığı)	Usulüne göre yürürlüğe konulmuş uluslararası antlaşmalar kanun hükmündedir; temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası sözleşmeler ile kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi durumunda uluslararası sözleşme hükümleri esas alınır.	BMÇHS ve AŞS, kanunlardan üstündür. Bu sözleşmelerin öngördüğü "sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı" (AŞS m.14) ve "çocukları istismardan koruma yükümlülüğü" (BMÇHS m.19) ihlal edilmektedir.
Md. 124 (Yönetmeliklerin Kanuna Olamayacağı)	"Başbakanlık, bakanlıklar ve kamu tüzel kişileri, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve tüzüklerin uygulanmasını sağlamak amacıyla, bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler çıkarabilir."	Rehberlik Yönetmeliği, ÇKK'nın 6 ve 44. maddelerini fiilen işlevsiz kıldığı için kanuna aykırıdır.

4.2. Uluslararası Sözleşmeler

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi (BMÇHS) – Anayasa m. 90 uyarınca kanunlardan üstün:

- **Madde 3:** "Kamu veya özel sosyal yardım kuruluşları, mahkemeler, idari makamlar veya yasama organları tarafından yapılan ve çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde, çocuğun üstün yararı temel düşüncedir."
- **Madde 19:** "Taraf Devletler, çocuğun ana-babasının, yasal vasilerinin veya bakımını üstlenen diğer kişilerin yanında iken her türlü fiziksel veya zihinsel şiddete, incitme veya istismara, ihmale veya ihmalkâr muameleye, cinsel istismar da dahil kötü muameleye karşı korunması için gerekli yasama, idari, sosyal ve eğitsel önlemleri alırlar."

Avrupa Sosyal Şartı (AŞS) – 5547 sayılı Kanun'la onaylanmıştır:

- **Madde 14 – Sosyal hizmetlerinden yararlanma hakkı:** Devlet, sosyal hizmet yöntemlerinden yararlanarak, bireylerin ve grupların esenlik ve gelişmelerine katkıda bulunacak hizmetleri teşvik etmeyi taahhüt eder.
- **Madde 16 – Ailenin sosyal, yasal ve ekonomik korunma hakkı:** Devlet, ailenin tam gelişmesi için gerekli koşulları sağlamayı taahhüt eder.
- **Madde 17 – Çocukların ve gençlerin sosyal, yasal ve ekonomik korunma hakkı:** Devlet, çocukların ve gençlerin tam gelişimini sağlayacak bir çevrede yetişme haklarını etkili bir biçimde kullanmalarını sağlamak için, çocukları ihmal, şiddet ve sömürüye karşı korumayı taahhüt eder.

Pekin Kuralları (BM Çocuk Adaletinin İcrasına Dair Minimum Standart Kurallar):

- **Kural 16:** Hâkim, kararını vermeden önce, çocuğun sosyal durumu, kişiliği ve suçun işlenme koşulları hakkında bir **sosyal araştırma raporu** ister. Zorunlu rapor, yetkili ve uzman kişilerce hazırlanır.
- **Kural 22:** Çocuk adalet sisteminde görevli tüm personel (hâkimler, savcılar, avukatlar, sosyal çalışmacılar), çocuk psikolojisi, sosyal hizmet ve çocuk hakları konularında **özel eğitim almış** olmalıdır.

Bu uluslararası standartların tamamı, ÇKK m. 6 ve 44 ile birlikte okunduğunda, okullarda **sosyal hizmet uzmanı/sosyal çalışmacı** istihdamını zorunlu kılmaktadır. Bu zorunluluğa rağmen 20 yılı aşkın süredir bu alanda hiçbir adım atılmamış olması, **sosyal hizmetlerin sistematik dışlanması** en somut göstergesidir.

4.3. IFSW 2018 Küresel Sosyal Hizmet Etik İlkeleri

Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu (IFSW) tarafından 2018’de güncellenen Küresel Sosyal Hizmet Etik İlkeleri’nin dokuz temel maddesi, okul sosyal hizmetinin yokluğunu bir **etik ihlaller bütünü** olarak tanımlamaktadır. İşte bu ilkeler çerçevesinde ihlal analizi:

İlke	Okul Sosyal Hizmeti Yokluğunda İhlal
1. İnsan Onuru ve Değerinin Tanınması	Çocuk sadece bir “öğrenci numarası” olarak görülür; yoksulluğu, travması okul dışı sayılır, onurunu zedeleyen koşullar görmezden gelinir.
2. İnsan Haklarının Teşviki	“Eğitim hakkı”, BMÇHS gereği korunma ve gelişim hakkından ayrılamaz. SHU yokluğu, risk altındaki çocukların erken tespitini engeller;bu bir hak ihlalidir.
3. Sosyal Adaletin Teşviki (Ayrımcılıkla Mücadele, Kaynaklara Erişim, Politikaların Eleştirisi)	Mülteci, engelli veya yoksul çocukların dezavantajlarını derinleştirir; sosyal yardımlara erişim profesyonel köprü gerektirir; adaletsiz politikaların içeriden eleştirilmesini engeller.
4. Kendi Kaderini Tayin Hakkı (Self-Kararlar “çocuğa rağmen” alınır; çocuğun kendi yaşamı üzerinde söz hakkı Determination)	elinden alınır.
5. Katılım Hakkı	Çocuklar eğitim sisteminde pasif nesnelere kalır; hak arama bilinci kazanamaz, sisteme aktif katılımı sağlanamaz.
6. Gizlilik ve Mahremiyet	Hassas bilgiler (ailevi krizler, istismar şüpheleri) profesyonel etik eğitimi almamış idari personel arasında yayılır; Anayasa m. 20 (özel hayatın gizliliği) ihlali.
7. Bütünsel İnsan Yaklaşımı (Holistik Bakış)	Mevcut eğitim sistemi sadece bilişsel/akademik gelişime odaklanır; oysa yoksulluk ve travma öğrenmeyi engeller. Biyopsikososyal bütünlük gözetilmez.
8. Mesleki Yeterlilik ve Yetkinlik (Competence)	Sosyal inceleme ve aile müdahalesi gibi yetkinlik gerektiren görevler rehber öğretmenlere yüklenir; bu, yetki gaspı ve kamu zararıdır.
9. Mesleki Dürüstlük ve Kurumsal Sorumluluk	Devletin anayasal yükümlülüğü (ÇKK m.6, m.44) ve uluslararası sözleşmeler, okulda SHU istihdamını zorunlu kılar. Bunun yapılmaması kurumsal bir dürüstlük krizidir; hukuki skandaldır.

5. MEVCUT DÜZENLEMELERİN İPTALİ İÇİN YOL HARİTASI

5.1. Neden Doğrudan İptal Davası Açılmaz?

2002/11 sayılı Genelge (25 Ocak 2002) ve Rehberlik Yönetmeliği (14 Ağustos 2020) için doğrudan iptal davası açma süresi (Resmî Gazete’de yayımdan itibaren 60 gün; İYUK m.7) çoktan dolmuştur. Bu düzenlemelerin doğrudan iptali mümkün değildir. Ancak **yeni bir idari işlem** oluşturularak dolaylı yoldan yargı denetimi sağlanabilir.

5.2. En Etkili Strateji: Yeni İşlem Üzerinden Dolaylı İptal

Bu yöntem, doğrudan iptal davası açma süresi geçmiş olan bir düzenleyici işlemi (Genelge/Yönetmelik) **uygulanması zorunlu yeni bir işlem** yaratarak dolaylı yoldan yargı denetimine sokmanın en etkili ve hukuka uygun yoludur. İdarenin başvuruya cevap vermemesi veya reddetmesi “zımni ret” oluşturacak ve bu ret işlemi 60 gün içinde Danıştay’da dava edilebilecektir.

Adım 1: İdareye Başvuru (CİMER / MEB Hukuk Hizmetleri) – Aşağıda örneği verilen dilekçe ile bir okulda sosyal hizmet birimi kurulması ve sosyal hizmet uzmanı istihdam edilmesi talep edilir. Talep, okul müdürlüğü veya İl Milli Eğitim Müdürlüğü beya MEB kanalıyla yapılır.

Adım 2: Zımni veya Açık Ret – İdare 60 gün içinde cevap vermezse “zımni ret” oluşur; açık ret yazısı gelirse tebliğ tarihi önem taşır.

Adım 3: Danıştay’da İptal Davası – Ret işleminin tebliğinden itibaren 60 gün içinde Danıştay’da iptal davası açılır. Dava dilekçesinde, ret işleminin dayanağını oluşturan yönetmelik ve genelge hükümlerinin Anayasa’ya, kanuna ve uluslararası sözleşmelere aykırı olduğu ileri sürülür. Danıştay, bir düzenleyici işlemin uygulanması niteliğindeki bir işlemin iptali istemiyle açılan davada, o düzenleyici işlemin hukuka uygunluğunu denetleme yetkisine sahiptir (İYUK m. 2/1, 45/5).

Adım 4: Yürütmeyi Durdurma Talebi – Davayla birlikte, okullarda mevcut uygulamanın (rehber öğretmenlerin sosyal hizmet görevini üstlenmesi) durdurulması için yürütmeyi durdurma kararı istenir.

Adım 5: Bilirkişi İncelemesi ve Karar – Danıştay, gerekirse akademisyenlerden oluşan bir bilirkişi heyetinden rapor alır. Davanın kazanılması halinde ret işlemi iptal edilir ve gerekçeli kararda genelge/yönetmelik hükümlerinin hukuka aykırı olduğu vurgulanır. Bu karar, ilgili bakanlık için bağlayıcı olur.

5.3. Alternatif ve Tamamlayıcı Yollar

Yöntem	Başvurulacak Mercî	Hukuki Dayanak	Sonuç ve Etki
Kamu Kurumu (Ombudsmanlık)	Denetçiliği Kamu Kurumu	Denetçiliği6328 sayılı Kanun m. 5	Tavsiye kararı doğrudan bağlayıcı olmasa da idare üzerinde baskı oluşturur, TBMM gündemine taşır.
TBMM Komisyonu ve Lobicilik	Dilekçe TBMM Komisyonu, siyasi parti grupları	Dilekçe Anayasa m. 74	Kanun teklifi hazırlanarak "okul sosyal hizmet uzmanı" kadrolarının oluşturulması sağlanabilir.
Anayasa Mahkemesi'ne Bireysel Başvuru	Anayasa Mahkemesi	Anayasa m. 148, 6216 sayılı Kanun	Somut bir mağduriyetin tüm idari ve yargısal yolları tüketildikten sonra başvurulur. İhlal kararı, bağlayıcıdır.
Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)	AİHM	AİHS m. 6, 8, 13, 14	İç hukuk yolları tüketildikten sonra başvurulur. Pilot karar usulü ile yapısal değişiklik zorunluluğu doğabilir.

6. CİMER VE MEB'E YAPILACAK BAŞVURU DİLEKÇESİ ÖRNEĞİ (NİSAN 2026 SALDIRILARI SONRASI İÇİN GÜNCELLENMİŞ)

Aşağıdaki dilekçe, somut bir okulda yaşanan zorbalık veya korunma ihtiyacı vakasına (özellikle Nisan 2026'daki silahlı saldırılar ve sonrasında kurulan TBMM Araştırma Komisyonu'na atıf yapılarak) dayandırılmalıdır. Ekte "Okul Zorbalığı ve Şiddet İhtiyaç Analizi ve Raporu" sunulmalıdır. Dilekçe, CİMER üzerinden veya doğrudan MEB Hukuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne iadeli taahhütlü posta ile gönderilmelidir.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI'NA

Konu: 2002/11 sayılı Psikososyal Müdahale Hizmetleri Genelgesi ile 14 Ağustos 2020 tarihli Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği'nin Anayasa, kanun ve

uluslararası sözleşmelere aykırı hükümlerinin tespiti ile bu düzenlemelerin iptali ve tüm okullarda sosyal hizmet birimi kurulması talebidir.

Açıklamalar:

1. Nisan 2026 Trajedisi ve TBMM Araştırma Komisyonu:

14 Nisan 2026'da Şanlıurfa Siverek ve Kahramanmaraş'ta meydana gelen silahlı okul saldırılarında 8 öğrenci ve 1 öğretmen hayatını kaybetmiş, 13 kişi yaralanmıştır. Saldırganlardan birinin okula 5 silah ve 7 şarjörle geldiği tespit edilmiştir. Olayların ardından öğretmenler iş bırakma eylemleri düzenlemiş, TBMM ise bu trajedileri tüm boyutlarıyla araştırmak üzere bir Meclis Araştırma Komisyonu kurmuştur. Bu olaylar, okullarımızda risk altındaki çocukların (şiddet eğilimi gösteren, silah bulunduran, psikolojik sorunları olan) tespiti ve korunması için **bir sosyal hizmet uzmanının /sosyal çalışmacının varlığının ne kadar hayati olduğunu** göstermiştir. Ne yazık ki, okullarımızda bu kritik görevi yerine getirecek sosyal hizmet birimi bulunmamaktadır.

2. Çocuk Koruma Kanunu m. 6 ve m. 44'ün Aynen Metni ve İhlali (Tekrar):

ÇKK m. 6 – "Adli ve idari merciler, kolluk görevlileri, sağlık ve eğitim kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve gerçek kişiler, korunma ihtiyacı olan çocuğu Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bildirmekle yükümlüdür."

ÇKK m. 44 – "Bu Kanun kapsamına giren görevlerle bağlantılı olarak kamu görevlileri hakkında 2.12.1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaz."

Okulumuzda bir sosyal hizmet uzmanı bulunmadığı için, korunma ihtiyacı olan çocuklar (zorbalık mağdurları, şiddet eğilimliler, silah bulunduranlar, ihmal/istismar şüphesi taşıyanlar, okul terk riski olanlar) tespit edilememekte, bu nedenle bildirim yükümlülüğü (ÇKK m.6) yerine getirilememektedir. Bildirim yapılamadığı için de, ihmali olan kamu görevlileri hakkında ÇKK m.44 işletilememektedir.

3. Mevcut Düzenlemelerin Hukuka Aykırılığı ve Sosyal Hizmetlerin Dışlanması:

- Rehberlik Yönetmeliği m. 21/3-b, psikososyal destek hizmetlerini eğitimi ve yetkisi olmayan rehber öğretmenlere vermektedir. Bu, **Anayasa m. 124'e** aykırıdır ve **IFSW 2018 Küresel Etik İlkeleri'nin 8. ilkesini (mesleki yeterlilik)** ihlal etmektedir.
- 2002/11 sayılı Genelge, rehberlik araştırma merkezlerini görevlendirerek sosyal hizmet uzmanlarını tamamen dışlamıştır. Bu, **sosyal hizmetlerin sistematik dışlanmasıdır**.
- Anayasa m. 41, devlete çocukları istismar ve şiddete karşı koruma yükümlülüğü getirir. Okulda sosyal hizmet uzmanı bulunmaması bu yükümlülüğün ihlalidir.

- **BM Çocuk Hakları Sözleşmesi m. 3** (çocuğun üstün yararı), **m. 19** (şiddet ve istismardan korunma) ve **Avrupa Sosyal Şartı m. 14, 16, 17** (sosyal hizmetlerden yararlanma, ailenin ve çocuğun korunması) açıkça ihlal edilmektedir. Anayasa m. 90 uyarınca bu sözleşmeler kanun hükmündedir ve kanunlardan üstündür.
- **Pekin Kuralları Kural 16 ve 22**, çocukla ilgili işlemlerde yetkili ve uzman kişilerce hazırlanmış sosyal araştırma raporu zorunluluğu getirir. Mevcut yönetmelik bu standardı karşılamamaktadır.

4. Zorbalık ve Şiddet Verileriyle İhtiyaç Analizi (Özet): Ekte sunulan "Okul Zorbalığı ve Şiddet İhtiyaç Analizi ve Raporu"nda, MEB'in 2025 Şiddet Algısı Araştırması, 2025 Eğitim İzleme Raporu, Kemal Utku Taş'ın ölümü ve Nisan 2026'daki silahlı saldırılar ayrıntılı olarak analiz edilmiştir. Her dört çocukta birinin zorbalık mağduru olduğu, her an bir okul katliamının yaşanabileceği bir ortamda, okullarda profesyonel sosyal hizmet müdahalesi bir seçenek değil, zorunluluktur.

Talep:

1. Okulumuzda ve ülke genelindeki tüm resmi/özel okullarda, **Çocuk Koruma Kanunu m. 6'nın etkin uygulanması** ve **ÇKK m. 44'ün işletilebilmesi** için bir **sosyal hizmet birimi** kurulması ve en az bir **sosyal hizmet uzmanı** istihdam edilmesi,
  2. 2002/11 sayılı Genelge'nin ve 14 Ağustos 2020 tarihli Yönetmeliğin Anayasa ve kanunlara aykırı hükümlerinin **iptali ve yürürlükten kaldırılması**,
  3. Başvurumuzun 60 gün içinde cevaplandırılmaması halinde yasal sürecin başlatılacağı,
- hususunda gereğini arz ederim.

.../.../2026

Ekler:

- Okul Zorbalığı ve Şiddet İhtiyaç Analizi ve Raporu (MEB Şiddet Algısı Araştırması, 2025 Eğitim İzleme Raporu, Kemal Utku Taş vakası, 14 Nisan 2026 Şanlıurfa/Kahramanmaraş saldırıları)
- İlgili mevzuat metinleri (Yönetmelik, Genelge, ÇKK m. 6, m. 44)
- TBMM Araştırma Komisyonu kuruluş kararı (Nisan 2026)
- İmza sirküsü / vekâletname (varsa)

7. DAVA STRATEJİSİ VE SÜRECİN YÖNETİMİ

7.1. Dilekçede Kullanılacak Temel Hukuki Argümanlar

- **ÇKK m. 6 ve m. 44'ün Doğrudan Uygulanması:** Anayasa m. 90 uyarınca, BMÇHS ve AŞS kanunlardan üstündür. Okulda bir sosyal hizmet uzmanı/sosyal çalışmacı bulunması, bu sözleşmelerin ve ÇKK'nın bir gereğidir.
- **Sosyal Hizmetlerin Dışlanması (IFSW 2018):** IFSW'nin Küresel Sosyal Hizmet Etik İlkeleri'nin 9 maddesinin tamamı, okul sosyal hizmetinin yokluğunda ihlal edilmektedir; özellikle "sosyal adalet" ve "insan haklarının teşviki" ilkeleri açıkça çiğnenmektedir.
- **Yetki Gaspı (TCK m. 262):** Rehber öğretmenler, sosyal hizmet eğitimi almadıkları halde bu görevi yapmak zorunda bırakılmaktadır. Bu, bir kamu görevinin usulsüz üstlenilmesidir.
- **Kamu Zararı (5018 sayılı Kanun m. 71):** Yetkisiz kişilere maaş ödenmesi, zorbalık vakalarının artması, okul terkleri, yargılamaların uzaması ve tazminat davaları nedeniyle kamu zararı oluşmaktadır. Nisan 2026 saldırılarının ardından doğacak tazminat yükü de bu zarara eklenecektir.
- **Pekin Kuralları m. 16 ve 22:** Çocukla ilgili her işlemde önce "yetkili ve uzman" kişilerce hazırlanmış sosyal araştırma raporu zorunludur; yönetmelik bu standardı karşılamamaktadır.
- **TBMM Araştırma Komisyonu'nun Kurulması:** TBMM'nin Nisan 2026'da bu konuda bir araştırma komisyonu kurması, sorunun ciddiyetinin yasama organı tarafından da kabul edildiğini göstermektedir. Bu durum, idari yargıda açılacak bir davanın lehimize güçlü bir delilidir.

7.2. Zaman Planlaması

Aşama	Süre	Açıklama
İdareye başvuru (CİMER/MEB)	0. gün	Dilekçe ve ihtiyaç analizi gönderilir.
Zımnî ret oluşması	60. gün	Cevap gelmezse ret sayılır; açık ret daha erken gelebilir.
Danıştay'da dava açma	60 gün içinde (ret işleminin tebliğinden itibaren)	Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu görevlidir. Harç ve giderler yatırılır.
Savunma ve bilirkişi	3-12 ay	İdarenin savunması, bilirkişi raporu (akademisyenler, sosyal hizmet uzmanları, çocuk psikiyatristleri).
Yürütmeyi durdurma kararı	Dava ile birlikte talep edilir	Aciliyet arz ettiği için mahkemeden ara karar istenir. Nisan 2026 saldırıları "aciliyet" unsurunu güçlendirmektedir.
Nihai karar	1-2 yıl	Dava kazanılırsa ret işlemi iptal edilir; içtihat oluşur.

7.3. Pasif Avukatlık ve Eđitmenlerin Sorumluluğu

Bu sürecin başarıya ulaşması, avukatların pasif kalmayıp uluslararası sözleşmeleri ve anayasal hakları aktif olarak kullanmasına bağlıdır. 24 Nisan 2026 SHUDER Webinarsında konuşan eğitim avukatların (Dr. Murat Aydın gibi), "mevcut hukuk böyledir" pasifliğinden kurtulup, somut adımlarla (bu yol haritası gibi) meslektaşlarına rehberlik etmemesi durumunda **pasif avukatlık** kapsamında değerlendirilebilecekleri unutulmamalıdır. Nisan 2026 saldırıları, bu pasifliğin nelere mal olduğunu bir kez daha göstermiştir.

8. ULUSLARARASI BOYUT VE AİHM YOLU

İç hukuk yolları tüketildikten sonra (Danıştay kararı, itiraz, Yargıtay denetimi, AYM bireysel başvuru) AİHM'e başvurulabilir. AİHM, devletin okulda çocuğu zorbalığa ve şiddete karşı korumak için yeterli önlemleri almadığı durumlarda **AİHS m. 3** (kötü muamele yasağı) veya **m. 8** (özel hayata saygı hakkı) ile birlikte yorumlanan pozitif yükümlülüklerin ihlaline karar verebilir. Nisan 2026'daki silahlı saldırılarda yaşam hakkı (AİHS m. 2) ihlali de gündeme gelmektedir. Pilot karar prosedürü ile tüm okullar için yapısal bir değişiklik yapılması zorunlu hale gelebilir. AİHM'in daha önce okul zorbalığı nedeniyle devleti sorumlu tuttuğu kararları (örneğin, İngiltere aleyhine verilen kararlar) emsal teşkil etmektedir.

SONUÇ: EĞİTİM HİZMETİNDE BİR HAK OLARAK OKUL SOSYAL HİZMETİ – ÖLÜMLER DURSUN, ÇOCUKLAR KORUNSUN

Okul sosyal hizmetinin yokluğu, bir "kadro veya bütçe" sorunu değil; **Çocuk Koruma Kanunu m. 6 ve m. 44'ün uygulanmasını fiilen imkânsız kılan**, Anayasa'nın 41. maddesindeki **çocuğu şiddetten koruma** yükümlülüğünün, 42. maddesindeki **eğitim hakkının** ve uluslararası sözleşmelerde düzenlenen sosyal hizmetlerden yararlanma hakkının (AŞS m. 14, 17) ihlalidir. **Nisan 2026'da Şanlıurfa Siverek ve Kahramanmaraş'ta 9 kişinin hayatını kaybettiği silahlı saldırılar, bu ihlalin bir "güvenlik sorunu" değil, bir "çocuk koruma ve risk yönetimi" sorunu olduğunu göstermiştir.**

ÇKK m. 6'nın okullarda etkin bir şekilde uygulanabilmesi, ancak bir sosyal hizmet uzmanının/sosyal çalışmacının varlığıyla mümkündür. **ÇKK m. 44'ün** işletilebilmesi ise, öncelikle m. 6'nın ihlalinin tespit edilebilmesine bağlıdır. Bu nedenle, okullarda bağımsız ve tarafsız konum ve liyakata dayalı sosyal hizmet uzmanı/sosyal çalışmacı istihdamı, sadece bir "iyileştirme" değil; **ÇKK m. 6 ve m. 44'ün anayasal ve yasal bir gereğidir.**

Sunulan yol haritası; idari başvuru, ihtiyaç analizi, Danıştay davası, kamu denetçiliği, TBMM dilekçe komisyonu ve nihayetinde AİHM aşamalarını içeren **çok boyutlu bir hukuk mücadelesidir**. Bu mücadelede en etkili silah, somut zorbalık verileri, Kemal Utku Taş'ın ölümü ve **Nisan 2026'da yaşanan okul katliamları** ile desteklenmiş, anayasa ve uluslararası sözleşmelere dayanan bir iptal davasıdır.

Unutmayalım: Victor Hugo'nun dediği gibi, "Bir çocuğu kaderine terk eden toplum, o çocuğun işleyeceği her suçun ortağıdır." Nisan 2026'da ölen 8 öğrenci ve 1 öğretmen, işte bu "ortaklığın" kurbanıdır. Artık susmanın, pasif kalmanın, "sistem böyle işliyor" demenin zamanı geçmiştir. Her okula bir sosyal hizmet uzmanı, her çocuğa güvenli bir eğitim ortamı bir lütuf değil; **gecikmiş bir haktır**. TBMM Araştırma Komisyonu'nun çalışmaları hızla tamamlanmalı, sosyal hizmetlerin dışlanması son verilmeli ve **ÇKK m. 6 ile m. 44'ün okullarda etkin bir şekilde uygulanması için gerekli yasal ve kurumsal düzenlemeler ivedilikle yapılmalıdır. 29.04.2026**

SHU Nihat Tarımeri ¹

Not: Yapay Zeka DeepSeek Ekibi ile birlikte üretilen derleme yaşanan durumu tespit etmeye yönelik olup, değerlendirme noktası içindir.

KAYNAKÇA (Özet):

- Anayasa m. 2, 10, 41, 42, 90, 124
- 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu m. 6, 44
- 14 Ağustos 2020 tarihli MEB Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği
- 25 Ocak 2002 tarihli 2002/11 sayılı Psikososyal Müdahale Hizmetleri Genelgesi
- BM Çocuk Hakları Sözleşmesi (BMÇHS) m. 3, 19, 28, 29
- Avrupa Sosyal Şartı (AŞS) m. 14, 16, 17
- Pekin Kuralları Kural 16, 22
- IFSW (2018). Küresel Sosyal Hizmet Etik İlkeleri
- 2025 Eğitim İzleme Raporu (ERG)
- MEB "Şiddet Algısı Araştırması" (2025)
- Anayasa Mahkemesi kararları (Semra Omak, B. No: 2015/19167, 17/7/2019)
- SHUDER Webinarı (24 Nisan 2026), Av. Dr. Murat Aydın'ın konuşması
- İçişleri Bakanlığı / TBMM Araştırma Komisyonu basın açıklamaları (Nisan 2026, Şanlıurfa Siverek ve Kahramanmaraş saldırıları)
- <https://www.cocukkorumaturkiye.com/sosyal-hizmet-ve-okul-sosyal-hizmeti-bir-lutuf-degil-etik-hukuk-ve-sistemik-bir-zorunluluk-olup-gelecegin-cimentosudur/> Erişim.29.4.2026
- <https://www.cocukkorumaturkiye.com/> Erişim.29.04.2026

¹ Zürih Gençlik Savcılığı (Eski) Sosyal Çalışmacı/Sosyal Hizmet Uzmanı-Sosyal Çocuk Koruma Türkiye (Koordinatör) ntaimeri@gmail.com

